

A francia irodalmi köztudat augusztustól októberig a *rentrée littéraire*-rel van elfoglalva. Olivier Postel-Vinay szellemes megjegyzése szerint köztudott, hogy a franciáknak *béret* van a fejükön, *baguette* a kezükben vagy az asztalukon, mostanság van egy Sarkozyjük az ország élén, nyár végén pedig elmaradhatatlanul ott van az irodalmi évkezdetük, ami szintén nemzeti specifikum, a nemzeti identitástudat része, mint a július 14-i katonai felvonulás vagy éppen a vasutassztrájk. Sokan nem kevésbé ironikusan viszonyulnak a számszerű tényekhez: 727 regény jelent meg az idei *rentrée*-n, ebből 234 külföldi szerző műve; ehhez hozzáveendők még a *BD*-k, vagyis a franciáknál cseppet sem elhanyagolható képregény műfajában napvilágot látott alkotások, valamint az értekező művek. Ki tudja mindezt átlátni, eladni, melyik kritikus képes felelősséggel véleményt formálni, egyáltalán kis hányadát is elolvasni?

A kínálatot talán legjobban a FNAC-hálózat képes bemutatni: díjat is hoztak létre a *rentrée littéraire* legjobb könyvének jutalmazására. A FNAC összes könyves embere és valamennyi olvasója szavazhat, ennek alapján születik meg egy 30 címből álló lista, majd egy 300 törzsolvató és 300 boltos alkotta zsűri dönt a nyertes műről. Így lett FNAC-díjas **Natacha Appanah** regénye: *Le dernier frère / Az utolsó testvér* (L'Olivier). A fiatal író (34 éves) újságíróként indult, de már túl van négy regényen is. Mauritius szigetéről származik, s fikciós írásainak témáját legtöbbször ebből az élménykörből meríti. Idei regényének kiindulópontja egy kevésbé ismert történelmi esemény: 1940-ben 1500 kelet-európai zsidó hajóra száll, hogy Palesztínába meneküljön a náci uralom elől, de a nagybetűs Történelem Mauritius szigetére sodorja őket, ahol börtönbe zárva vegetálnak a háború végéig. Az író ebben a keretbe helyezi mondandóját: egy barátság történetét, amely két, egymás nyelvét nem beszélő kisfiú között születik meg hatvan évvel ezelőtt. Ez a barátság egyikőjük visszatekintő narrációjából tárul fel a regényben. A zsidó származású David emléke vezet vissza időben és térben a mesélő Rajt a gyermekkorba, s ott bolyongva, onnan elindulva rajzolódik meg egy fájdalomtól, lelkiismeret furdalástól gyötört öregember alakja és a szörnyű, sokáig titkolt történelmi tény: az 1500 deportált sorsa a második világháborúban az óceán közepén valahol egy szigeten.

A díjak mellett mindig akadnak menetrendszerű botrányok is az irodalmi berkekben. Az idei *rentrée* egyik könyve robbantott ki éles hangvételű vitát Franciaországban: az előző lapszámunkban általunk is beharangozott *Tom meghalt* című **Marie Darrieussecq**-regényről van szó. A könyv megjelenése után azonnal vádirat látott napvilágot: **Camille Laurens** író (1957-es születésű, mintegy tíz regény szerzője) plágiummal vádolja kollégáját, azt állítván, hogy az ő 1995-ös *Philippe* című önéletrajzi könyve alapján írta friss regényét. Nagyon szomorú história ez, hiszen egyrészt Laurens saját újszülött gyermekének elvesztését írta meg tizenkét évvel ezelőtt, másrészt az ügyben igen sokan érzelmi alapon, indulatosan szólalnak meg (komoly viták alakultak ki interneten is, olvasói hozzászólások nyomán), nem pedig irodalmi-esztétikai megfontolások alapján. Nagyon fontos interjúk olvashatók ennek kapcsán Darrieussecq-vel, aki higgadtan és okosan beszél minden kényes kérdéstről: arról, hogy első írói megnyilvánulásai óta minden művét kísérti a meghalt gyerekek témája; hogy természetesen ő is olvasta Laurens könyvét, s többek között épp ezért választotta ugyanazt a könyvkiadót (P.O.L.) ő is; hogy soha nem gondolna saját személyes drámájának megírására; s felteszi azt a nagyon egyszerű kérdést, hogy mióta kell egy írónak megélt élmény alapján írnia? A legmeggyőzőbb kiállítás Darrieussecq mellett kiadójának, Paul Otchakovsky-Laurens-nak az írása (Le Monde, 2007. aug. 31.), amelyben mindamellett, hogy súlyos, komoly könyvként említi Camille Laurens regényét, vádiratának stílusát és érveit megsemmisítő érvekkel utasítja el, és szilárdan foglal állást az öntörvényű, rendkívül tehetséges Marie Darrieussecq mellett.

Szeptemberben zajlott egy rendkívül népszerű, egyre többeket megmozgató irodalmi fesztivál a festői Provence régió egyik kisvárosában, Manosque-ban. Kilencedik éve ad

otthont a **Correspondances** elnevezésű fesztiválnak a hatalmas levendulamezőiről híres városka. *Correspondances* mint Baudelaire verse (*Kapcsolatok*)? De prózaian is érthetjük: megfelelések, összefüggések művészetek között, átszállás, csatlakozás. A szervezők célja az volt, hogy létrehozzanak egy olyan találkozót, amelyen a kortárs irodalom a maga sokféleségében jelenhet meg: ahol maguk az alkotók is bemutathatják műveiket (idén pl. többek között Natacha Appanah és Marie Darrieussecq), de ahol neves előadóművészek (idén pl. Julie Depardieu) is interpretálnak alkotásokat, valamint a szöveg és más alkotási formák találkozásából születő performance-okat is láthat a közönség. Az immár majdnem évtizedes múltra visszatekintő fesztivál népszerűsége okán vetődik fel a kérdés: az a tény, hogy az alkotó mind gyakrabban és szívesebben olvassa-interpretálja saját művét, véletlen és átmeneti jelenség, avagy tartós és tudatos irány? Franciaországban mindenesetre egyértelmű tendencia, hogy az írók és költők egyre jobban keresik a kapcsolatot olvasóikkal, az irodalom egyre inkább profanizálódik. Több kezdeményezés is született egy időben, amely mind-mind ugyanebbe az irányba tart: például a júniusban Toulouse-ban megrendezett Marathon des mots (Szavak maratonja) elnevezésű fesztivál vagy a Saint-Maloban évenként összehívott Étonnants Voyageurs (Furcsa utazók) című irodalmi rendez-vous.

Igaz, hogy a pontos évfordulót egy-két hónappal már túlhaladtuk, hiszen **Charles Baudelaire** *Les Fleurs du mal* című verseskötete 1857. június 21-én jelent meg, de magyarországi megemlékezésésként szeptember végén nyílt kiállítás a Petőfi Irodalmi Múzeumban *A Romlás virágai* címmel, amely december 19-ig tekinthető meg. A modern költészet alapvetésének számító, száz költeményt tartalmazó kötetet **Auguste Poulet-Malassis** nyomdász és kiadó jelentette meg 1100 példányban Alençon városában. *A Romlás virágai* 150 évvel ezelőtti megjelenéséről és a kiadó munkásságáról emlékezett meg egy nemrég megrendezett konferencia Alençonban. Kiállítások, előadások, színpadi szeánszok nyomán ismerhető meg egyrészt a kötet születésének története (érdekesség például, hogy Baudelaire nagyon lassan, négy hónapig korrektúrázta a szöveget, csakis a tökéletest tartva elfogadhatónak), másrészt a kiadó, a modern gondolkodó és szenvedélyes könyvimádó Poulet-Malassis, akit a kötet megjelenése utáni kiátkozás és a perek sem rettentettek vissza a Baudelaire melletti kiállástól.

A bibliofil témánál maradva emlékezzünk meg **Flaubert**-ről is, hiszen *A Romlás virágai* és a *Bovaryné* megjelenési dátuma azonos, és fogadtatása is hasonló. Az évfordulóról megemlékezendő furcsa ötlete támadt három rouen-i könyves embernek: megjelentetni Flaubert regényét faksimile kiadásban, mégpedig az első kiadásnak azt a példányát, amelyre az író a cenzúra által előírt változtatásokat rávezette, továbbá amelyben sok helyütt szerepelnek személyes bejegyzései a változtatásra ítélt részek kapcsán. Könyvgyűjtők által nagyra becsült és keresett könyv a *Bovaryné*, sokkal ritkább kincs, mint Baudelaire kötete. Egy jó állapotú első kiadás 2000 euró körül mozoghat, de egy 2005-ös aukción felbukkant példány – amely Lamartine-nek szóló ajánlást tartalmazott, és amelyet egy híres könyvkötő kötött marokkói bőrbe – 65 000 euróért kelt el, majd néhány hónappal később már ugyanez a példány egy párizsi könyvesbolt katalógusában a dupláját érte... Vigasztalódjunk: a Rouen-ban most kiadott faksimile csak 29 euróba kerül.